

Ziemeļnieka atdzīvināšana

Viktora Jansona un Jura Kulakova izstāde — akcija
Jānis Ziemeļnieks. Es eju bojā, iekārodams tevi... J.Akuratera muzejā

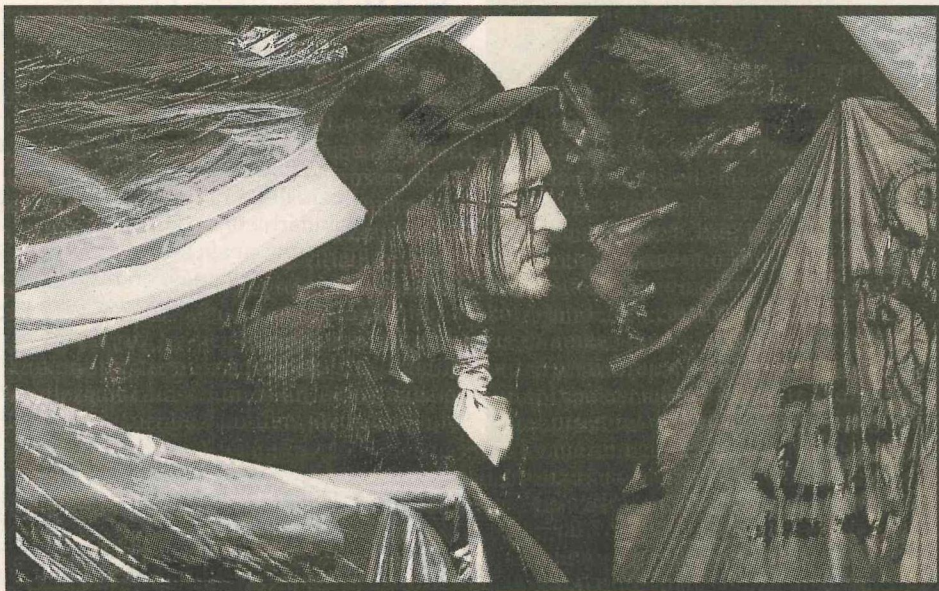
KĀRLIS VĒRDIŅŠ,
DZEJNIEKS

Lai arī Jānis Ziemeļnieks ir viens no vismīļākajiem mana guru Jāņa Rokpeļņa autoriem, man viņa dzeja diez ko neiet pie sirds. Ziniet taču tās *štelles* — jaunromantiķi, mūžība, četrindes, katrā dzejolī vieni un tie paši trīsarpus tēli, un visi par nāvi...

Arī uz režisora Viktora Jansona un komponista Jura Kulakova izstādi — akciju, kura novembrī norisinājās 35 seansos, es devos ar vieglu skepsi — kā viņiem izdosies šo sen viņšaulē mītošo dzejnieku padarīt interesantu un sajūtamu publikai? Un vai zālē vispār būs kāda publika? Kad seanss bija beidzies un es, patīkami pārsteigts un iespaidots, sāku domāt, kas te īsti notika, radās apmēram šādas pārdomas.

Viens no J.Akuratera muzeja un citu Rakstniecības, teātra un mūzikas muzeja filiāļu svētākajiem pienākumiem ir popularizēt literatūras mantojumu. To var darīt, vadot skolēnu ekskursijas, stāstot viņiem par rakstnieku izcilajiem darbiem, liekot aplūkot melnbaltas fotogrāfijas, grāmatu vākus un vecus nieciņus — brilles, spalvaskātus, zobu kroniņšus. No skolas gadiem atceros, ka šādi pasākumi manus klasesbiedrus atstāja vienaldzīgus.

Cits variants ir Viktora Jansona pieeja — tā ir performance, kurā ar teātra līdzekļiem rakstnieka darbi tiek sasaistīti ar viņa biogrāfijas faktiem, emocionāli paspilgtināti un iz-

Juris Kulakovs spēlēja un dziedāja dziesmu ciklu ar Ziemeļnieka vārdiem *Ētera odējs*.

FOTO — MAIRA VALTERE

spēlēti gluži kā monoizrādē, kurā Jansons brīžam iemiesojas Ziemeļnieka ādā, brīžam ir viņa liriskais varonis, brīžiem režisors, kas provocē skatītājus uz līdzdarbību. Ziemeļnieka dzejoliņš Jansons ir savēris dramaturģiski vienotā veselumā, izveidodams stāstījumu, kas ļauj uzzināt par Ziemeļnieka augšanu laukos un nīstajām ganu gaitām, sarežģītajām attiecībām ar māti, jaunību Pirmā pasaules kara laikā, slimībām un pieķeršanās narkotikām.

Dzejnieka liktenī Jansonu interesē vis-

pirms destruktīvais spēks, kas sagrauj viņa psihi un veselību, no romantisku ilgu dzejnieka pamazām pārvēršot viņu par fantasmagorisku vīziju apdejojotāju un melnu lāstu izkļiedzēju.

Šāds skatījums uz Ziemeļnieka dzīvi un dzeju izvērš viņu par traģisku personību, ne sliktāku par franču XIX gadsimta «nolādētajiem dzejniekiem» un, šķiet, padara mūsdienu cilvēkam interesantu. (Starp citu, arī šogad iznākušajā grāmatā par Ziemeļnieka laikabiedri Austru Skujiņu *Krizantēmu*

sniegs visai liels uzsvars likts uz atmiņām par viņas nepiedienīgo uzvedību. Tāpēc mācieties, brāļi dzejnieki — nīkšana birojā un godīga ģimenes dzīve jūs neiecelš pēcnāves slavas saulē! Laiks pievērsties bezmērķīgam dzīvesveidam, dažādu apreibiņošu vielu lietošanai un nemitīgām mīlas dēkām. Ak jā, un vēl vajag kaut ko uzrakstīt.)

Priekšnesumu lieliski papildina Jura Kulakova spēlētais un dziedātais dziesmu cikls ar Ziemeļnieka vārdiem *Ētera odējs*. Pats komponists tās nosaucis par dziesmām nedziedamai rīklei, un Kulakova dūmakaini nazālais balss tembrs savienojumā ar viņa pianista virtuozitāti kļūst par trumpi spokainās atmosfēras radišanā — nevar saprast, vai tās ir liriskas solodziesmas vai krogā aurojamas ziņģes, vai varbūt kas līdzīgs senajam ciklam *Septiņarpus dziesmas ar Eduarda Veidenbauma vārdiem*.

Cerams, ka šīs dziesmas tiks ieskaņotas, un interesenti tās kādā nomaļā interneta kaktā varēs *nokačāt*.

Domājot par to, kāpēc priekšnesums atstāja tik spēcīgu un patīkamu iespaidu, jāatkārto veca patiesība — tu, cilvēks, vari lasīt grāmatas kaudzēm vien un klausīties gudru cilvēku lekcijās, bet, ja tas tevi emocionāli neuzrunās un estētiski nesavaldzinās, tad viss aizplūdis garām kā pīlei ūdens. Bet, ja tevi prot ieintrigēt un ievilināt, tad uz priekšnesuma beigām tu esi gatavs i dzert opiju kopā ar Jansonu, i lasīt Ziemeļnieka dzejas.

Ja Viktors Jansons turpinās veidot šādas akcijas, tad laika gaitā viņš, iespējams, varētu savus skatītājus iemīlināt vēl vairākos latviešu dzejniekos. ♦